

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Кафедра економіки підприємства

«Затверджено»
Заступник ректора
(перший проректор)
Проф. І. П. Гладкий
"___" _____ 2012р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
з дисципліни: **«Економіка підприємства»**
(за вимогами кредитно-модульної системи)
галузь знань – 0505 «Машинобудування та матеріалообробка»
напрямок підготовки – 6.050503 «Машинобудування»
професійне спрямування 6.05050305 «Колісні та гусеничні транспортні засоби»

Робоча програма складена к.е.н., доцентом кафедри економіки підприємства Власенко В.В. на основі освітньо-професійної програми в галузі знань 0505 «Машинобудування та матеріалообробка» та навчального плану за напрямом 6.050503 «Машинобудування» професійне спрямування 6.05050305 «Колісні та гусеничні транспортні засоби».

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри економіка підприємства (протокол № 1 від «28» серпня 2012 р.).

Завідувач кафедрою
економіка підприємства, д.е.н., проф.

І.А. Дмитрієв

Схвалено Радою (методичною комісією)
автомобільного факультету
Протокол №1 від «__» _____ 20__р.

Голова Ради (методичної комісії)
автомобільного факультету, проф.

М.М. Алюкса

«УЗГОДЖЕНО»

Зав.випускової кафедри
автомобілів, проф.

В.І. Кліменко

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(системний змістовний модуль)

1 Опис навчальної дисципліни
"Економіка підприємства"

Характеристика обсягів підготовки	Характеристика лекційного потоку	Характеристика навчального процесу
Загальний обсяг – 2 кредити	Галузь знань - 0505 «Машинобудування та матеріалообробка».	Навчальний курс – циклу нормативних дисциплін професійної та практичної підготовки
Кількість блоків змістових модулів – 2	Напрямок підготовки - 6.050503 „Машинобудування”.	Рік підготовки – 4-й
Кількість змістових модулів – 12	Освітньо-кваліфікаційний рівень – „Бакалавр”.	Семестр навчання – 7
Кількість годин - 72	Кількість потоків - 2 (4АА, 4АД)	Кількість лекційних годин – 18
Один блок змістових модулів – 54 годин	Кількість навчальних груп в потоці – 2	Практичні заняття, годин – 18 (на групу)
Один змістовий модуль – 5-12 годин	Лектор, відповідальний за курс – к.е.н. Власенко В.В.	Самостійна робота, годин – 36
Разом аудиторних годин на тиждень - 1 (0,5 лекція, 0,5 практичне заняття)		Модульний контроль (види контролю): модульна контрольна робота. Підсумковий контроль (види контролю): інтегрований іспит

2 Мета та завдання

Предметом даної навчальної дисципліни є закономірності протікання економічних процесів на рівні господарюючого суб'єкта.

Мета дисципліни є підготовка майбутнього фахівця до вирішення комплексу професійних завдань в галузі економічних відносин, що виникають між різними суб'єктами господарювання в процесі комерційно-господарської діяльності.

Основні завдання дисципліни полягають у формуванні системи знань, вмінь та уявлень щодо предмету навчальної дисципліни.

В результаті вивчення **дисципліни студент повинен:**

знати: види підприємств і їх організаційно-правові форми; основні складові зовнішнього середовища підприємства; принципи і методи планування діяльності підприємства; структуру персоналу підприємства; поняття капіталу підприємства; основні джерела інвестицій, сутність інноваційних процесів; техніко-технологічну базу підприємства; організацію виробництва і забезпечення якості продукції; витрати на виробництво та реалізацію продукції; фінансово-економічні результати діяльності підприємства.

вміти: розробляти й обґрунтовувати виробничу програму підприємства, планувати продуктивність праці; виконувати аналіз трудових процесів і затрат робочого часу; вести

облік та оцінку основних фондів, розраховувати амортизацію основних фондів; розраховувати нормативи оборотних коштів; планувати необхідний обсяг виробництва продукції; розраховувати собівартість продукції в умовах ринку; визначати ціну на продукцію підприємства; розраховувати рентабельність в умовах ринку.

3 Зміст навчальної програми

БЛОК ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ (РОЗДІЛ) №1. ПІДПРИЄМСТВО ЯК СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ, ЙОГО СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ ТА РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Змістовний модуль (тема) 1. Підприємство як суб'єкт господарювання.

Організаційні основи та особливості створення підприємств. Зовнішнє та внутрішнє середовище підприємства. Організаційно-правові форми підприємств.

Змістовний модуль (тема) 1. Основні фонди та нематеріальні активи підприємства.

Поняття та структура активів підприємства.

Поняття, структура та класифікація основних фондів підприємства. Методи оцінки вартості основних фондів. Фізичний та моральний знос. Сутність амортизації. Методи нарахування амортизації. Показники руху та ефективності використання основних фондів. Напрями поліпшення використання основних фондів.

Поняття нематеріальних ресурсів та нематеріальних активів підприємства. Види нематеріальних активів. Оцінка та амортизація нематеріальних активів.

Змістовний модуль (тема) 3. Оборотні кошти підприємства

Поняття оборотних коштів. Загальна характеристика, структура та кругообіг оборотних коштів підприємства. Показники ефективності використання оборотних коштів підприємства. Напрями прискорення оборотності оборотних коштів.

Змістовний модуль (тема) 4. Персонал та продуктивність праці на підприємствах

Поняття персоналу підприємства. Категорії працівників. Показники чисельності та руху персоналу підприємства. Продуктивності праці: методи її вимірювання та резерви підвищення.

Змістовний модуль (тема) 5. Організація оплати праці на підприємствах

Державне та договірне регулювання оплати праці та підприємстві. Характеристика та елементи тарифної системи оплати праці. Форми і системи оплати праці. Фонд оплати праці.

Змістовний модуль (тема) 6. Основні завдання для СРС за змістовими модулями 1-5

Принципи та етапи процесу побудови організаційних структур управління виробничим (невиробничим) підприємством. Сфери застосування і тенденції раціоналізації різних типів організаційних структур управління підприємствами. Зарубіжний досвід управління підприємствами (фірмами, компаніями, корпораціями). Особливості формування організаційних структур управління новостворених підприємств. Практика здійснення та ефективність реструктуризації суб'єктів господарювання в Україні. Вітчизняний і зарубіжний досвід реструктуризації різних суб'єктів господарювання.

Модульний контроль за змістовими модулями 1-6 (заліковий модуль №1) здійснюється у формі модульної контрольної роботи.

БЛОК ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ (РОЗДІЛ) №2 ЕФЕКТИВНІСТЬ ГОСПОДАРЮВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Змістовний модуль (тема) 7. Витрати і собівартість продукції. Основи ціноутворення.

Поняття і структура витрат підприємства. Класифікація витрат. Групування витрат за економічними елементами та калькуляційними статтями. Методи калькулювання собівартості продукції. Напрями зниження витрат та собівартості продукції.

Поняття і види цін. Методи ціноутворення і сфери їх використання. Цінова політика підприємства.

Змістовний модуль (тема) 8. Доходи, прибуток та рентабельність підприємства

Фінансові результати діяльності підприємства. Визначення доходів підприємства. Сутність прибутку та фактори, що впливають на його розмір. Поняття рентабельності підприємства.

Змістовний модуль (тема) 9. Інвестиції та оцінка їх ефективності

Сутність та класифікація інвестицій. Об'єкти та суб'єкти інвестиційної діяльності. Показники ефективності інноваційних проектів. Оцінка ефективності інвестицій з урахуванням фактору часу.

Змістовний модуль (тема) 10. Якість та конкурентоспроможність продукції

Якість продукції і методи її оцінки. Забезпечення якості продукції на підприємстві. Конкурентоспроможність продукції та методи її оцінки.

Змістовний модуль (тема) 11. Оподаткування підприємства

Сутність, функції та класифікація податків. Елементи системи оподаткування підприємства. Особливості оподаткування підприємств в сучасних умовах.

Змістовний модуль (тема) 12. Основні завдання для СРС за змістовими модулями 7-11

Практика та ефективність санації господарюючих суб'єктів в Україні. Масштаби і тенденції банкрутства суб'єктів господарювання в Україні. Форми ліквідації підприємств-банкрутів. Санація як форма антикризового керування. Основні маркетингові підходи щодо підвищення рівня ефективності господарювання. Інноваційний менеджмент як інструмент підвищення ефективності господарювання.

Модульний контроль за змістовими модулями 7-12 (заліковий модуль №2) здійснюється в формі модульної контрольної роботи.

4 Розподіл тем занять (за годинами та кредитами)

Назви змістових модулів (тем)	Загалом на змістовий модуль, год/кред	Лекцій	Практ. робіт	СРС
Блок змістових модулів (розділ) №1. Підприємство як суб'єкт господарювання, його структурні елементи та ресурсне забезпечення				
Змістовий модуль 1. Підприємство як суб'єкт господарювання	7/0,194	2	2	3
Змістовий модуль 2. Основні фонди та нематеріальні активи підприємства	6/0,167	2	2	2
Змістовий модуль 3. Оборотні кошти підприємства	6/0,167	2	2	2
Змістовий модуль 4. Персонал та продуктивність праці на підприємствах	5/0,138	2	1	2
Змістовий модуль 5. Організація оплати праці на підприємствах	6/0,167	1	2	3
Змістовий модуль 6. Основні завдання для СРС	6/0,167	-	-	6
Всього за змістовим модулем 1	36/1	9	9	18
Блок змістових модулів (розділ) №2. Ефективність господарювання підприємства				
Змістовий модуль 7. Витрати та собівартість продукції. Основи ціноутворення	6/0,167	1	2	3
Змістовий модуль 8. Доходи, прибуток та рентабельність підприємства	6/0,167	2	2	2
Змістовий модуль 9. Інвестиції та оцінка їх ефективності	6/0,167	2	2	2
Змістовий модуль 10. Якість та конкурентоспроможність продукції	5/0,138	2	1	2
Змістовий модуль 11. Оподаткування підприємства	7/0,194	2	2	3
Змістовий модуль 12. Основні завдання для СРС	6/0,167	-	-	6
Всього за змістовим модулем 2	36/1	9	9	18
Інтегрований іспит	-	-	-	-
ЗАГАЛОМ	72/2	18	18	36

5 Система оцінювання навчання студента (залікові модулі)

Зміст навчального матеріалу	Кількість годин	Обсяг працевитрат студента (кредити)	Форма контролю	Шкала оцінювання знань студента (бали)
Перший заліковий модуль (по змістовим модулях 1-6)	36	1	Модульна контрольна робота	(1...100)
Другий заліковий модуль (по змістовим модулях 7-12)	36	1	Модульна контрольна робота	(1...100)
Іспит				(1...100)
ЗАГАЛОМ	72	2		

6 Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні організаційно-правові форми та види підприємств (семінар)	2
2	Аналіз виробничих фондів підприємства	2
3	Оцінка та аналіз обігових коштів підприємства	2
4	Оцінка продуктивності праці та аналіз персоналу підприємства	1
5	Оплата праці на підприємстві	2
7	Аналіз витрат та розрахунок собівартості продукції	1
7	Формування ціни за різними методами ціноутворення	1
8	Доходи, прибуток та рентабельність діяльності підприємства	2
9	Оцінка ефективності інвестиційного проекту	2
10	Аналіз якості та конкурентоспроможності продукції (семінар)	1
11	Оподаткування діяльності підприємства	2
ЗАГАЛОМ		18

7 Система оцінки знань студентів і шкала оцінок*

Оцінка в балах	Оцінка за нац. шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Критерії
90-100	Відмінно	A	"Відмінно" - теоретичний зміст курсу освоєний цілком , без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані , якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до максимального
80-89	Добре	B	"Дуже добре" - теоретичний зміст курсу освоєний цілком , без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального
75-79		C	"Добре" - теоретичний зміст курсу освоєний цілком , без прогалин, деякі практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо , усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками
67-74	Задовільно	D	"Задовільно" - теоретичний зміст курсу освоєний частково , але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки
60-66		E	"Посередньо" - теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , багато передбачені програмою навчання навчальні завдання не виконані , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального
35-59	Незадовільно	FX	"Умовно незадовільно" - теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання)
1-34		F	"Безумовно незадовільно" - теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до якого-небудь значимого підвищення якості виконання навчальних завдань (з обов'язковим повторним курсом).

*Примітка. Згідно з наказом МОН України від 30.12.05 р. № 774 підсумкова оцінка знань з навчальної дисципліни визначається як середньозважена результатів засвоєння окремих залікових модулів в інтервалі (1... 100) балів.

8. Методичне забезпечення

1. Конспект лекцій з дисципліни «Економіка підприємства» (за вимогами кредитно-модульної системи) за напрямом 6.050503 «Машинобудування» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [//portal.khadi.kharkov.ua](http://portal.khadi.kharkov.ua)

2. Методичні вказівки і завдання до практичних занять з дисципліни «Економіка підприємства» для студентів напрямку підготовки 6.050503 «Машинобудування» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [//portal.khadi.kharkov.ua](http://portal.khadi.kharkov.ua)

3. Методичні вказівки і завдання до самостійної роботи студента з дисципліни «Економіка підприємства» для студентів напрямку підготовки 6.050503 «Машинобудування» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [//portal.khadi.kharkov.ua](http://portal.khadi.kharkov.ua)

4. Тестові завдання з дисципліни «Економіка підприємства» для студентів напрямку підготовки 6.050503 «Машинобудування» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [//portal.khadi.kharkov.ua](http://portal.khadi.kharkov.ua)

9. Рекомендована література

Законодавчі акти

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.-К.: Просвіта, 1996. - 80 с.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 346-ІУ-ВР.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-ІV
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI
5. Закон України «Про патентування деяких видів підприємницької діяльності» від 23 березня 1996 р. № 98/96-ВР //Відомості Верховної Ради України. - 1996. - №20. - С.82.
6. Закон України «Про ціни і ціноутворення» від 03.12.1990 (із змінами і доповненнями) // Закони України. Т.1. - К., 1996.
7. Закон України «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності» // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - №21. - С.296.
8. Закон України «Про захист економічної конкуренції» // Відомості Верховної Ради України. - 2001.1 №12. - С.64.
9. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - №36. - С.164.
10. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції, робіт, послуг у промисловості зі змінами та доповненнями. - К.: Державний інститут комплексних техніко-економічних досліджень Міністерства промислової політики України, 2005.
11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Мінфіну України від 27.04.2000 р. №92.
12. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда», затверджене наказом Мінфіну України від 28.07.2000 р. №181.
13. Про підприємництво. Закон України // Нові закони України. Навчальний посібник. - 1991. - Вип.1. - С. 49-51.
14. Про підприємства в Україні. Закон України // Закони України, том 1. - К.: Ін-т законодавства, 1996. - С. 310-331.
15. Про оплату праці. Закон України // Закони України, том 8. - К.: Ін-т законодавства, 1997. - С. 210-218.

16. Про колективні договори і угоди. Закон України // Закони України, том 6. - К.: Ін-т законодавства, 1997. - С. 5-11.
17. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів). Закон України // Закони України. - Т. 15. - К., 1999.

Основна

18. Шаповал В.М. Економіка підприємства: Навч. посіб. для студ. вузів / В.М. Шаповал, Р.Н. Абрамчук, О.В. Ткаченко.-К.: Центр навч. л-ри, 2003.- 288 с.
19. Шваб Л.І. Економіка підприємства: Навч. посіб. для студ. вузів / Л.І. Шваб.-3-тє вид.-К.: Каравела, 2006.-583 с.
20. Економіка підприємства: Учеб. пособие для студентов вузов / А.И. Ильин, .И. Станкевич, Л.А. Лобан и др.-3-е изд., перераб. и доп.-М.: Новое знание 2005.-698 с.
21. Економіка підприємства (фирмы): Учебник / Под ред. О.И. Волкова, О.В. Девяткина.-3-е изд., перераб. и доп.-М.: ИНФРА-М, 2007.-600 с.
22. Економіка фирмы: Учеб. для студентов вузов / Л.Н. Чуева.-М.: Дашков и К, 2007.-414 с.
23. Волков О.И. Економіка підприємства: Курс лекцій / О.И. Волков, В.К. Скляренко.-М.: Инфра-М, 2006.-280 с.
24. Володькіна М.В. Економіка промислового підприємства: Навч. посіб. для студ. вузів /М.В. Володькіна.-К.: Центр навч. л-ри, 2004.-196 с.
25. Дмитриев И.А. Економіка підприємств автомобильного транспорта: Учеб. пособие для студентов вузов / И.А. Дмитриев, О.М. Жарова; ХНАДУ.- Х., 2004.-183 с.
26. Економіка підприємства: Підручник / [М.Г. Грещак, В.М. Колот, А.П.Наливайко та ін.]; За ред. С.Ф. Покропивного.-3-тє вид., без змін.-К.: КНЕУ, 2006.-528 с.
27. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. Й.М. Петровича.-2-е вид., випр.-Львів: Магнолія 2006, 2007.-580 с.
28. Зайцев Н.Л. Економіка промислового підприємства: Практикум : Учеб. пособие для вузов. - 3-е изд. - М. : ИНФРА-М, 2004.-224с.
29. Примак Т.О. Економіка підприємства: Навч. посіб. / Т.О. Примак.-4-тє вид., стер.-К. : Вікар, 2006.-219 с.

Додаткова

30. Егорова Т. А. Организация производства на предприятиях машиностроения: Учеб. Пособие для студентов вузов / Т.А. Егорова.-М.: Питер, 2004.-296 с.- (Учеб. пособие)
31. Есинова Н.И. Економіка труда и социально-трудовые отношения: Учеб. пособие. - К.: Кондор, 2003. - 464 с.
32. Ильин С.С. Економіка: Учебник / [С.С. Ильин, Т.И. Васильева].-М.: ЭКСМО, 2004.-543 .
33. Калина А.В. Економіка праці: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. - К.: МАУП, 2004. - 272 с.

Розробив

доцент кафедри економіки підприємства _____ В.В. Власенко